

Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Безпека дітей у цифровому просторі

Бібліографічний покажчик

Полтава 2022

Безпека дітей у цифровому просторі: бібліограф. покажч. (2012–2022 рр.) / уклад.: В. П. Балюк, Н. М. Кузьміна, С. В. Спірякова (відп. за вип.), О. В. Токміленко; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Бібліотека імені Михайла Андрійовича Жовтобрюха. Полтава, 2022. 39 с.

До покажчика ввійшли наукові публікації (303 джерела), які розкривають зміст досліджуваної тематики з фонду Бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

*Матеріали розділу «**Замість передмови**» допоможуть батькам і педагогам отримати інформацію щодо захисту дітей від впливу шкідливої інформації. Розроблені посібники, шкільні уроки та складений перелік рекомендованих для дітей онлайн-ресурсів. Зазначені матеріали допоможуть дітям безпечно користуватись цифровими технологіями*

Документи бібліографічного покажчика упорядковані у хронологічно-алфавітній послідовності розташування бібліографічних записів (з 2012 р. по 2022 р.) за загальною нумерацією джерел (українською та англійською мовами).

*Окремою структурною частиною видання є допоміжний матеріал, представлений **іменним покажчиком**.*

Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено згідно з чинними державними стандартами України (ДСТУ 8302:2015).

Видання адресоване широкому загалу користувачів: науковцям студентам, вчителям, батькам, учням загальноосвітніх шкіл, бібліотечним працівникам.

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

За даними міжнародного дослідницького проєкту ESPAD, у 2019 році лише 6,7% опитаних підлітків в Україні не користувались соціальними мережами. Майже 45% підлітків проводять у соціальних мережах до 3 годин на день, а ще приблизно 50% – 4 та більше годин.

Діти також використовують Інтернет для шкільного та позашкільного навчання. За правильного використання мережа привчає до самостійного розв'язання задач, структурування великих потоків інформації, дотримуючись основних правил безпеки.

Щоб допомогти батькам і педагогам отримати інформацію щодо захисту дітей від впливу шкідливої інформації, розроблено посібники, шкільні уроки та складено перелік рекомендованих для дітей онлайн-ресурсів. Зазначені матеріали допоможуть дітям безпечно користуватись цифровими технологіями.

КІБЕРБУЛІНГ ТА ЧАТ-БОТ "КІБЕРПЕС"

Кібербулінг – це цькування із застосуванням цифрових технологій. Кібербулінг може відбуватися в соціальних мережах, платформах обміну повідомленнями (месенджерах), ігрових платформах і мобільних телефонах, зокрема через:

- поширення брехні чи розміщення фотографій, які компрометують когось у соціальних мережах;
- повідомлення чи погрози, які ображають когось або можуть завдати комусь шкоди.

За даними ЮНІСЕФ в Україні, майже 50% підлітків були жертвами кібербулінгу. Кожна третя дитина прогулювала школу через кібербулінг. 75% підлітків у анонімному опитуванні підтвердили те, що Instagram, TikTok і Snapchat є основними соціальними платформами для цькування.

Міністерство цифрової трансформації у співпраці з ЮНІСЕФ та за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України, Координаційного центру з надання правової допомоги та Міністерства юстиції України випустило чат-бот "Кіберпес". У чат-боті можна дізнатись про те, як діяти дітям, батькам і вчителям у разі кібербулінгу.

Чат-бот у Telegram і Viber допоможе дізнатись, як визначити кібербулінг, як самостійно видалити образливі матеріали з соціальних мереж, а також куди звертатись за допомогою.

У чат-боті "Кіберпес" можна знайти інформацію про те:

- що таке «кібербулінг» та як він проявляється;
- як визначити контент, що містить кібербулінг;
- що робити, якщо вас кібербулять;
- як видалити матеріали, що містять кібербулінг;
- як попередити кібербулінг;
- як не бути кібербулером.

ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЛЯ В ІНТЕРНЕТІ: ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ "STOP SEXTING"

Сексуальне насилля онлайн – один з викликів, який стоїть перед батьками та педагогами. Діти можуть стикатись із сексуальним насилля в Інтернеті у формах секстингу, кібергрумінгу та сексторшену.

Секстинг – це надсилання інтимних фото чи відео з використанням сучасних засобів зв'язку. Діти можуть надсилати такі матеріали як знайомим, так і не знайомим їм у реальному житті людям. Матеріали подібних переписок можуть бути оприлюднені, що часто призводить до кібербулінгу та цькувань дитини у школі.

Кібергрумінг — це процес комунікації із дитиною в Інтернеті, під час якого злочинці налагоджують довірливі стосунки з дитиною з метою сексуального насильства над нею у реальному житті чи онлайн. Вони можуть змушувати дітей виконувати певні сексуальні дії перед камерою. Злочинці свідомо будують своє спілкування з дитиною так, аби викликати в неї теплі почуття та довіру, показати, що вона цінна та унікальна. Вони можуть прикидатися однолітками дитини, пропонувати роботу моделлю, дарувати подарунки тощо.

Сексторшен – налагодження довірливих стосунків із дитиною в Інтернеті з метою отримання приватних матеріалів, шантажування та вимагання додаткових матеріалів або грошей.

Звертаємо увагу: якщо дитина стала жертвою секстингу, кібергрумінгу чи сексторшену, необхідно звернутися до поліції.

Освітній проєкт #stop_sexтинг за підтримки МОН, Мінцифри та Уповноваженого Президента України з прав дитини створили навчальні матеріали для батьків і педагогів щодо упередження та протидії сексуальному насиллю в Інтернеті:

- Довідкові матеріали для проведення заняття "Моя перша подорож безпечним онлайн-простором" для дітей 4-6 років
  - Урок "Моя суперсила - безпека в Інтернеті" для 1-2 класу
  - Урок "#Не_ведусь: ми – герої безпеки в Інтернеті" для 3-4 класу
  - Урок "#не_ведусь" для 5-6 класів
  - Квест "#не_ведусь" для 7-8 класів
  - Урок "(Не)дитячі стосунки онлайн" для 7-11 класів
  - Урок "Інтимні селфі в інтернеті" для 7-11 класів
  - Квест "#не_ведусь" для 9-11 класів
- Довідник "Рекомендації щодо онлайн-безпеки для педагогічних працівників"

ВСЕУКРАЇНСЬКА КАМΠΑНІЯ ПРОТИ КІБЕРБУЛІНГУ DOCUDAYS UA

У межах всеукраїнської кампанії проти кібербулінгу, за сприяння МОН, було проведено DOCU/ТИЖДЕНЬ проти булінгу для учнів 5–7 та 8–11 класів. Загалом в проєкті взяли участь 81 000 учнів, 1609 вчителів і 320 шкіл.

Всеукраїнська кампанія проти кібербулінгу створила відео "Mr. Nox" і буклет для батьків і дітей, який пояснює, як розпізнати кібербулінг і куди звертатися дітям і батькам дітей, які опинились у ситуації кібербулінгу.

Docudays UA дає можливість створити кіноклуб на базі закладу освіти. Кіноклуб дасть змогу отримати доступ, зокрема, і до фільмів із теми цькування, як-от "Булер". Зареєструвати кіноклуб у закладі освіти можна за посиланням.

Відео (Матеріали до обговорення)

Кібербулінг. Як я перестала бути жертвою

Як я став кіберсупергероєм

Проект ГО Мінзмін «Приватність дітей в Інтернеті»

Сфера діяльності громадської організації "МІНЗМІН" – громадянська освіта протягом життя. "МІНЗМІН" реалізує освітні проєкти в сфері громадянської освіти для дітей і дорослих, поширює ідею громадянської освіти протягом життя, вивчає досвід інших країн та суспільну думку щодо громадянської освіти.

МІНЗМІН наближає людей до змін, а зміни до людей, з одного боку, роблячи актуальні зміни в ключових сферах суспільства зрозумілими та доступними для цільових груп шляхом просвітницької діяльності та розробки креативних ігрових або цифрових продуктів.

У 2020-2021 роках пріоритетним напрямком роботи організації є безпека дітей та дорослих в Інтернеті та цифрові права.

Команда "МІНЗМІН" успішно реалізувала 6 освітніх проєктів, що сукупно охопили понад 50 тисяч дітей та близько 8000 вчителів та батьків з 24 областей України.

Уроки для школярів «Моя приватність»

Це урок для **учнів 1-4 класу**, щоб навчити дітей розпізнавати приватну інформацію в Інтернеті, урок для **учнів 5-8 класу** про ризики після розголошення персональної інформації та наслідки публікації фотографій та персональної інформації в соціальних мережах, а також урок для **учнів 9-11 класу** про те, де можна залишати приватну інформацію у соцмережах.

Онлайн-курс для батьків «Приватність дітей в Інтернеті»

Це серія відео-блогів на теми, про які треба знати батькам, щоб подбати про дотримання права дитини на приватність. Хто збирає дані дітей в Інтернеті та як їх використовує? Як убезпечити дітей від шахраїв і забезпечити їхню приватність в соціальних мережах? Курс створений за фінансової підтримки Європейського Союзу та Міжнародного Фонду «Відродження» в межах грантового компоненту проєкту EU4USociety.

- **Про приватність у Telegram**
- **Про приватність у Tiktok**
- **Про приватність в Інстаграм**
- **Про приватність у Facebook**

ПОСІБНИКИ, ЯКІ МОН ПРОПОНУЄ ВИКОРИСТОВУВАТИ БАТЬКАМ І ПЕДАГОГАМ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ БЕЗПЕЧНОМУ КОРИСТУВАННЮ ІНТЕРНЕТОМ:

1. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків
2. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі: навчально-методичний посібник
3. Безпечне користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями / О. Удалова, О. Швед, О. Кузнєцова [та ін.]. Київ : Україна, 2010. 72 с.
4. Пам'ятка для батьків "Діти. Інтернет. Мобільний зв'язок", розроблена Національною експертною комісією України з питань захисту суспільної моралі.

5. Онлайн-посібник "COVID-19. Поради з безпеки онлайн для батьків та опікунів"
6. Посібник Ради Європи "Свобода вираження поглядів та інтернет"
7. Навчально-методичний посібник "Керівництво із соціально-педагогічного супроводу формування безпечної поведінки підлітків в інтернеті"
8. Методичні рекомендації до використання в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти навчально-методичного посібника та робочого зошита „Інтернет, який ми хочемо” (the Web We Want)
9. Дізнайся про свої права в цифровому середовищі
10. Попередження та протидія КІБЕРБУЛІНГУ в дитячому середовищі України
11. Запобігаємо кібербулінгу змалечку

Інформація подана за матеріалами сайту
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahist-prav-ditini/bezpeka-ditej-v-interneti>

Пам'ятка

Основні правила безпечної роботи в інтернеті, про які варто сказати дітям

- Не давайте нікому своїх паролів.
- Не надавайте особистої інформації поштою чи в чатах без гострої на те потреби.
- Не реагуйте на непристойні та грубі коментарі, адресовані вам.
- Повідомляйте про ситуації в інтернеті, які вас непокоять (погрози, файли певного місту, пропозиції).
- Відмовляйтесь від зустрічей з випадковими людьми, з якими познайомились в онлайні.
- Не діліться своїми фото з незнайомцями.
- Не повідомляйте інформацію про кредитки батьків (номер картки, термін дії та таємний код).
- Не викладайте фото квитків, на яких видно штрих-код чи QR-код.
- Не скачайте та не встановлюйте невідомі програми за посиланнями, навіть якщо їх надали друзі.
- Встановлюючи перевірені програми, контролюйте, щоб на ПК не додалися небажані програми.
- Не переглядайте інформацію за невідомими посиланнями (друзі, які ними діляться можуть не підозрювати про загрозу).
- Не відкривайте листи-спам, вони можуть містити віруси.

Інформація подана за матеріалами сайту
<https://pon.org.ua/novyny/7239-bezpeka-ditini-v-nternet-pro-scho-neobhdno-govoriti.html>

Безпека дітей у цифровому просторі:

бібліографічний покажчик (2012–2022 рр.)

2012

1. Акулич М. Тролінг як феномер мережі Інтернет. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2012. № 3. С. 175–186.
Тролінг — різновид віртуальної комунікації з порушенням етики мережевої взаємодії, що виражається у вигляді прояву різних форм агресивної, знущальної і образливої поведінки.
2. Асланян Т. С. Его-стани особистості інтернет-залежних підлітків. *Психологічні перспективи*. 2012. Вип. 19. С. 3–10.
3. Бабенко А. Цикл уроків "Безпека дітей в Інтернеті". *Інформатика та інформаційні технології*. 2012. № 4. С. 26–29.
4. Березняк В. С. Про інтернет-залежність у підлітків. *Підготовка майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного управління*: матеріали Всеукр. семінару-наради з міжнар. участю, (Полтава, 4 жовт. 2012 р.) / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Пед. ун-т імені Комісії нац. едукції у Кракові(Польща), Нац. коледж шк. керівників, Ін-т вищої освіти НАПН України, Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. Винниченка. Полтава, 2012. С. 15–16.
5. Бірюкова М. Зробимо Інтернет безпечним для дітей. *Соціальний педагог*. 2012. № 7. С. 37–42.
6. Блискун О. Модель агресивної поведінки молоді в мережі Інтернет. *Психологія і суспільство*. 2012. № 4. С. 154–160.
7. Богданова В. Я. Комп'ютер і наше здоров'я. Поради колегам. *Інформатика в школі*. 2012. № 4. Вкладка.
8. Богданова В. Я. Комп'ютер і наше здоров'я. Поради колегам. *Основи здоров'я*. 2012. № 1. С. 4–9.
Поради вчителям при роботі з комп'ютером.
9. Гавриленко Я. Проблема інтернет-залежності в юнацькому віці. *Педагогічна газета*. 2012. № 7. С. 5.
10. Грибенко І., Ніколіца Ю. Соціальні мережі як агенти впливу на людину. *Соціальний педагог*. 2012. № 9. С. 38–41.
11. Гуляева Е. В., Соловьева Ю. А. Компьютерные игры в жизни дошкольника. *Психологическая наука и образование*. 2012. № 2. С. 5–12.

12. Гурлева Т. Заекранне спілкування: пастки, які створюємо ми самі. *Практичний психолог: школа*. 2012. 0 (спецвипуск). С. 37–44.
13. [Інтернет – це небезпечно!]. *Розкажіть онуку*. 2012. № 17/18. С. 28–31.
Інтернет і діти.
14. Качан О. Ю., Усов Д. В. Проблеми духовної безпеки при використанні соціальних інтернет-мереж. *Біблійна історія та християнська етика* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава 13 березня 2012 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; Місіон. відділ при Священному Синоді УПЦ. Полтава, 2012. С. 25–27.
15. Кондратенко Л. Розвиток дитини та сучасні реалії буття в кібер-просторі. *Психолог дошкілля*. 2012. № 8. С. 7–10.
16. Косик В. М. Проблеми безпечної роботи дітей в Інтернеті. Фільтрація несумісного з навчально-виховним процесом контенту. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. № 2. С. 33–35.
Наведено перелік деяких безкоштовних фільтрів, які можна використовувати в закладах освіти.
17. Костенко А. Вплив комп'ютера на здоров'я людини. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2012. № 6. С. 24–27.
18. Котляревський Я. В. Суть та пріоритетні завдання інформаційної безпеки за ієрархічними рівнями управління. *Сучасна освіта й наука в Україні: традиції та інновації* : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. заочної конф., (Київ, 27-29 жовт. 2012 р.) / Всеукр. громадське об'єднання Нова освіта, Наук.-учбов. центр прикладної інформатики НАН України, Запоріж. міська молодіж. орг. Перспектива, Наук.-пед. журн. Миколаївщини Парус, Гром. орг. ін-т освіт. та молодіж. політики. Київ, 2012. С. 55–58.
19. Красновский В. Н., Степанов А. А. Сеть как насильственное действие социально-знаковой природы. *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 7. С. 76–80.
20. Найдюнова Л. Кібер-булінг, або агресія в Інтернеті. Способи розпізнання і захист дитини. *Соціальний педагог*. 2012. № 12. С. 16–26.
21. Січко С., Денисенко О. Спецвипуск "Охорона праці та безпека життєдіяльності". *Директор школи*. 2012. № 23-24. С. 4–87.
22. Стівпець О. В. Соціально-філософській погляд на кібер-піратство як засіб ідеологічного впливу в інформаційному суспільстві. *Філософські обрії*. 2012. № 27. С. 69–79. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1136/1/Stovp.pdf>.

23. Стойко О. Інформаційно-комунікаційні технології в роботі дитсадка. *Палітра педагога*. 2012. № 6. С. 6–9.
24. Хачіров Т. С. Безпека серфінгу в Інтернеті. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. № 6. С. 18–20.
25. Цимбал П. В., Шишка Р. Б., Козак Н. С. Способи вчинення комп'ютерних злочинів як елемент криміналістичної характеристики. *Держава і право* : зб. наук. праць / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ, 2012. Вип. 58 : Юридичні і політичні науки. С. 500–505.
26. Чуяс О. В. Вплив комп'ютера на психіку дитини. [Поради батькам]. *Класному керівнику. Усе для роботи*. 2012. № 5. С. 11–17.
27. Чуяс О. В. Вплив комп'ютера на психіку дитини. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2012. № 5. С. 29–35.

2013

28. Архипова Є. О. Технічна та соціальна складові інформаційної безпеки. *Глушковські читання* : матеріали конф. до 90-річчя з дня народж. акад. В. М. Глушкова, 10-11 верес. 2013 р. / НТУУ "КПІ", Ф-т соціології і права, Ін-т прикладного системного аналізу, Ф-т інформатики та обчислювальної техніки, Київ. нац. ун-т імені Т. Г. Шевченка, Ф-т кібернетики. Київ, 2013. С. 48–51.
29. Безверхній О. Програмні та організаційні методи захисту сайтів від кіберсквотингу (cybersquatting) і тайпсквотингу (typesquatting). *Збірник наукових праць викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів фізико-математичного факультету* / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; голов. ред. Ю. Д. Москаленко. Полтава, 2013. С. 248–249. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/3968>.
30. Бендас Н. Комп'ютерна та Інтернет-залежність [у дітей]. *Шкільний світ*. 2013. № 21. С. 8–16.
31. Бондаровська В. Інформаційно-психологічна безпека сучасного суспільства. *Директор школи. Шкільний світ*. 2013. № 2. С. 69–87.
Небезпека інформаційно-технологічного простору для дітей.
32. Волик Л. В. Дитячі соціальні мережі: безпека та онлайн загрози. *Шлях освіти*. 2013. № 2. С. 13–17.
33. Волкова Л., Слета Т. Інтернет: пізнавальна діяльність, засіб спілкування чи вторинна реальність?. *Соціальний педагог*. 2013. № 1. С. 32–38.
Інтернет-залежність серед школярів.

34. Галоян Е. А., Мехтиханов З. З. Влияние Интернет-технологий на формирование "Я-концепции" старшеклассников. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2013. № 2. С. 4–6.
35. Дзюбенко Д. Психологічні особливості спілкування у осіб з комп'ютерною адикцією. *Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика* : VIII міжнародна студ. наук.-практ. конф., (Полтава, 14-15 берез. 2013 р.) : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Белгород. гос. ун-т, Католицький Люблін. ун-т Іонна Павла II (Польща), Ун-т м. Копенгаген, Пед коледж імені Н. Зейл (Данія), Лі Коледж штат Теннессі(США), Рівнен. ін-т слов'янозн. Київ. славістич. ун-ту. Полтава, 2013. Ч. 2. С. 57–58. (Психолого-педагогічний факультет).
36. Камінська О. В. Результати емпіричного дослідження інтернет-залежності молоді. *Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації* : зб. матеріалів XVIII Всеукр. наук.-практ. заочної конф. (м.Київ, 24-25 січ. 2013 р.) / Всеукр. громадське об'єднання "Нова освіта", Наук.-учбов. центр прикладної інформатики НАН України, Ін-т освіт. та молодіж. політики. Київ, 2013. С. 105–107.
37. Корякіна Н. Вплив інформтехнологій на психіку людини та навчальний процес. Аспект можливих загроз і безпеки. *Персонал*. 2013. № 5. С. 76–80.
38. Костицький В. Як виховують медіа, або Морально-етичні проблеми інформаційної безпеки дітей. *Слово Просвіти*. 2013. № 25. С. 1,4.
39. Лисенко О. В. Безпечний інтернет (5-6 кл.). *Виховна робота в школі*. 2013. № 10. С. 50–52.
40. Мирошніченко Ю., Катренич Т. Біофізичні аспекти впливу роботи за комп'ютером на фізичний розвиток та здоров'я учня. *Фізика та астрономія в сучасній школі*. 2013. № 5. С. 12–18.
41. Мирошніченко Ю., Катренич Т. Робота за комп'ютером: добре чи погано?. *Школа*. 2013. № 7. С. 67–73.
Вплив комп'ютера на фізичний розвиток та здоров'я учня.
42. Муравицька О. Попередження виникнення комп'ютерної залежності, негативного впливу ІКТ на фізичне і психічне здоров'я школярів та десоціалізації учнів у сучасному інформатизованому суспільстві. *Інформатика*. 2013. № 16. С. 13–17.
43. Орлова Т. Програма "1 учень – 1 комп'ютер": маленький учень - великі можливості. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2013. № 6. С. 69–74.

44. Остапович О. Інтернет-залежність як актуальна проблема психології. *Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика* : VIII міжнародна студ. наук.-практ. конф., (Полтава, 14-15 березня 2013 р.) : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Белгород. гос. ун-т, Католицький Люблін. ун-т Іонна Павла II (Польща), Ун-т м. Копенгаген, Пед коледж імені Н. Зейл (Данія), Лі Коледж штат Теннессі(США), Рівнен. ін-т слов'янозн. Київ. славістич. ун-ту. Полтава, 2013. Ч. 2. С. 117–119. (Психолого-педагогічний факультет).
45. Пивовар Н. М., Стародуб Ю. М. Емпіричне дослідження інтернет-залежності у підлітків. *Навколишнє середовище і здоров'я людини* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. семінару, 25-26 верес. 2012 р. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського [та ін.]. Полтава, 2013. С. 136–142.
46. Пітка І. Історія розвитку обчислювальної техніки. Правила техніки безпеки при роботі з комп'ютером. *Інформатика*. 2013. № 17. С. 27–40.
Конспект уроку для 10 класу.
47. Посохова В. Інтернет-залежність у старшокласників. *Практичний психолог: школа*. 2013. № 8. С. 58–63.
48. Працюємо за комп'ютером. Поради учням. *Розкажіть онуку*. 2013. № 19-20. С. 150–151.
49. Проскура О. Віртуальна реальність і дитина. *Дитячий садок*. 2013. № 10. С. 4–6.
Вплив комп'ютера на психічний розвиток дитини.
50. Терещенко І. Обережно: сучасне медіасередовище. *Дошкільне виховання*. 2013. № 6. С. 23–26.
Вплив медіасередовища на дитину (дошкільника).
51. Ткач Ю. М. Модель особистісно орієнтованого навчання математики майбутніх фахівців з інформаційної безпеки. *Особистісно орієнтоване навчання математики: сьогодні і перспективи* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 29-31 жовтня 2013 р. / НАПНУ, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2013. С. 57–58.
52. Туріщева Л. В. Школяр і комп'ютер. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2013. № 9. Вкладка.
Конференція для учнів 6-7 класів.
53. Циганенко Г. Діти та інтернет. *Психолог*. 2013. № 4. С. 42–44.
Ризики й небезпеки.

54.Чуяс О. В. Вплив комп'ютера на психіку дитини. *Класному керівнику. Усе для роботи*. 2013. № 7. С. 85–94.

2014

55.Гостудим М. Психологічні аспекти інтернет-залежності. *Збірник наукових праць викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів фізико-математичного факультету* / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2014. С. 410–411.

56.Грінченко М. С. Відповідальна батьківська позиція - передумова безпеки дитини в інтернет-просторі. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти* : матеріали регіон. наук.- практи. семінару, 11квіт. 2014 р. / Полтав. райдержадмін., Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. ін-т післядипломної освіти пед. працівників імені М. В. Остроградського [та ін.]. Полтава, 2014. С. 44–48.

57.Егорченко С. П. Характеристика внутрисемейных взаимоотношений пациентов с интернет-зависимостью. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 7. С. 69–76.

58.Короп О. Родина й безпека в Інтернеті. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2014. № 10. С. 80–83.

59.Куприянчук Л. А. Наушники и подростки: потенциальная опасность. *Основи здоров'я*. 2014. № 11. С. 42–47.

60.Лучинкіна А. І. Аналіз мотиваційної складової Інтернет-соціалізації. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 9. С. 1–4.

61.Лучинкіна А. І., Мілютіна К. Г., Яншина Т. А. Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі : монографія / НАПН України. Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. 252 с. : іл.

62.Маленко О. INTERNET: зручний помічник чи загарбник життя? *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2014. № 19/21. С. 87–91.

Сценарій позакласного заходу.

63.Мирошніченко Ю. Особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій [у школі]. *Фізика*. 2014. серп. (№ 15). С. 6–26.

64. Національна експертна комісія України. Інформаційна довідка "Морально-етичні проблеми інформаційної безпеки дітей". *Інформатика*. 2014. верес. (№ 17). С. 7–9.

Вплив масмедіа на дітей України.

65. Скубаковська Н. І., Фялковська О. Т. Комп'ютерна залежність – виклик сучасному суспільству. [10-11 кл.]. *Виховна робота в школі*. 2014. № 10. С. 31–38.

2015

66. Асачова А. Вплив соціальних Інтернет-мереж на життя та здоров'я студентської молоді. *Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика* : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г.Короленка [та ін.]. Полтава, 2015. Ч. 1. С. 56–58. (Психолого-педагогічний факультет).

67. Балабан Р. А. Фільтрація інтернет-контенту. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2015. № 1. С. 30–32.

Про Інтернет цензори, чорний та білий списки, "батьківський контроль" для захисту дітей від негативної інформації в мережі.

68. Беляєва О. Комп'ютер і дитина. *Психолог*. 2015. трав. (№ 9/10). С. 66–69.

Які небезпеки чатують в Інтернеті.

69. Береговенко Є. С. Особливості кіберсоціалізації дітей. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2015. № 4. С. 2–5.

70. Борисенкова Н. В. Безпечний Інтернет. *Географія*. 2015. № 15-16. С. 63–71.

71. Борисенкова Н. В. Безпечний Інтернет. *Педагогічна майстерня*. 2015. № 4. С. 44–47.

Виховний захід для учнів 10-11 класів.

72. Ботрисенкова Н. В. Безпечний інтернет. Виховний захід для учнів 10-11 класів. *Педагогічна майстерня*. 2015. № 5. С. 41–47.

73. Виноградчий В. І. Сучасні інформаційні технології – джерело інформаційної небезпеки. *Безпека життєдіяльності*. 2015. № 1. С. 7–10.

Про інформаційно-психологічну небезпеку, яка неадекватно відображає реалії.

74. Вовчик-Блакитна Л., Гурлева Т. Діти та сучасний інформаційний простір: орієнтири психологічної допомоги. *Практичний психолог: школа*. 2015. № 3/4. С. 32–35.

75. Вовчик-Блакитна Л., Гурлева Т. Діти та сучасний інформаційний простір: орієнтири психологічної допомоги. *Практичний психолог: дитячий садок*. 2015. № 4. С. 29–33.
76. Волков Ю. М., Дудка Т. М. Загрози інтернету для дітей. *Безпека життєдіяльності*. 2015. № 2. С. 29.
77. Гринько О. Інтернет-грамотність. Медіабезпека та інтернет-грамотність. *Сучасна школа України*. 2015. жовт. (№ 10). С. 32–35.
Розробка заняття.
78. Гурлева Т. Психологічні особливості онлайн-спілкування. *Практичний психолог: дитячий садок*. 2015. № 1. С. 45–47.
Про нетикет та особливості онлайн-спілкування, психологія спілкування.
79. Дворська О. М. Безпечний віртуальний простір. Тренінгове заняття для учнів. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2015. № 7. С. 27–30.
Про вплив комп'ютера на психіку учня.
80. Дементієвська Н. П. Формування навичок критичного оцінювання веб-ресурсів і проблема безпеки учнів в інтернеті. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2015. № 7. С. 46–51.
81. Дзюба О. Інтернет-павутина. Рольова гра. *Соціальний педагог*. 2015. лют. (№ 2). С. 22–24.
Для формування безпечних навичок спілкування в інтернеті для дітей від 12 років.
82. Діти в Інтернеті. *Шкільний світ*. 2015. січ. (№ 1). С. 11–13.
83. Дудка Т. М. Діти та Інтернет: можливості й загрози. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2015. № 1. С. 29–30.
84. Казакевич І. В. Діти й медіа. *Педагогічна майстерня*. 2015. № 7. С. 43–47.
Конференція для батьків.
85. Комп'ютер – не забава. *Позакласний час*. 2015. січ. (№ 1). С. 16–17.
Вплив комп'ютера на фізичний розвиток та здоров'я учня.
86. Комп'ютер і дитина. *Розкажіть онуку*. 2015. берез. (№ 3). С. 26.
Вплив комп'ютера на здоров'я дітей.
87. Коробова О. Інтернет: добро чи зло?. *Соціальний педагог*. 2015. лют. (№ 2). С. 18–21.
Про інтернет залежність та вправи на профілактику комп'ютерної залежності.

- 88.Костицький В. Як виховують медіа, або морально-етичні проблеми інформаційної безпеки дітей. *Педагогіка толерантності*. 2015. № 2. С. 31–36.
- 89.Кохановська О. Інформаційно-правова основа громадянського суспільства. *Право України*. 2015. № 4. С. 35–42.
- 90.Коцур З. В. Вплив телебачення і комп'ютера на здоров'я. *Основи здоров'я*. 2015. № 1. С. 14–17.
Урок з "Основ здоров'я" у 5 класі.
- 91.Лазарь О., Свердлик І. Вернісаж думок. Вправа з безпечної поведінки в Інтернеті для дітей. *Соціальний педагог*. 2015. лют. (№ 2). С. 26–26.
Для дітей 12-14 років.
- 92.Легенька Ю. Шлях до безпеки в Інтернеті. Вправа для дітей та молоді. *Соціальний педагог*. 2015. лют. (№ 2). С. 29–30.
Для дітей від 13 років.
- 93.Машкалова Ю., Литвин О. Психологічний захист від непотрібної інформації. *Психолог*. 2015. квіт. (№ 7/8). С. 72–73.
Інтегрований урок із медіа-культури та психології.
- 94.Мельничук О. ІК-технології та здоров'я школярів. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2015. № 1. С. 31–35.
- 95.Новік М. Небезпека в Інтернеті. *Сучасна школа України*. 2015. жовт. (№ 10). С. 40–44.
Розробка заняття з інформатики. Навчити дітей безпечно користуватися інтернетом.
- 96.Обережним будь завжди. *Розкажіть онуку*. 2015. груд. (№ 12). С. 57–60.
Правила поведінки вдома на зимових канікулах: хтось стукає у двері, щоб уникнути неприємностей на кухні, ураження електричним струмом, безпека в мережі Інтернет.
- 97.Пензай Л. Безпека дітей в Інтернеті. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2015. № 3. С. 22–23.
- 98.Руденко В. Д. Зміст і методика вивчення основ інформаційної безпеки у 7 класі. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2015. № 1. С. 8–11.
- 99.Руденко Ю. Підліток в інформаційному просторі. *Шкільний світ*. 2015. верес. (№ 17). С. 5–8.
100. Рудик О. Інтернет-залежність: штучна паніка чи реальність. *Інформатика*. 2015. лют. (№ 3). С. 6–8.
101. Свистунова Т. М. Батьківські збори "Проблеми формування інформаційної культури школярів". *Інформатика в школі*. 2015. № 6. С. 1–56.

102. Семеренко Н. Мандруй по мережі Інтернет безпечно. *Соціальний педагог*. 2015. лют. (№ 2). С. 27–28.
Вправа з формуванням безпечної поведінки в Інтернеті для дітей, молоді, педагогів, батьків.
103. Сіваченко І. Г. Інформаційна безпека й здоров'я учнів. *Основи здоров'я*. 2015. № 1. С. 10–13.
Про зміст сучасного інформаційного простору який визначає стан інтелектуально-духовного розвитку нації, морального здоров'я громадян.
104. Скубаковська Н. І., Фялковська О. Т. Комп'ютерна залежність – виклик. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2015. № 3. С. 15–20.
Заняття для учнів 10-11 класів.
105. Телевізори і комп'ютери у житті підлітків. *Школа*. 2015. № 11. С. 78–85.
Соціологічне дослідження активності використання електронних пристроїв (телевізорів, комп'ютерів, планшетів, смартфонів) підлітками.
106. Троценко О. Комп'ютер і дитина. *Соціальний педагог*. 2015. серп. (№ 8). С. 43–44.
Поради батькам щодо безпечного використання комп'ютера для дитини з особливими потребами.
107. Хорошева О. В., Малікова О. М. Інформаційна безпека в Інтернеті. *Основи здоров'я*. 2015. № 2. С. 29–32.
108. Шахненко В. І., Тріщук А. В. Пропаганда інформаційної безпеки на уроках основ здоров'я й інформатики. *Основи здоров'я*. 2015. № 3. С. 9–11.
109. Шварц Т. Г. Вплив Інтернету на здоров'я людини. *Основи здоров'я*. 2015. № 1. С. 36–39.
Виховне заняття для учнів 6–7-х класів.

2016

110. Андросович К. А. Інтернет-ресурс як спосіб організації роботи з обдарованими старшокласниками. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. № 5. С. 9–12.
111. Антосік С. О. Вплив комп'ютера на здоров'я дитини. Виховний захід. *Основи здоров'я*. 2016. № 7. С. 39–43.
112. Бугайчук Н. В. Інформаційна безпека дітей і молоді. Розвиваємо критичне мислення. [Розробка уроку]. *Основи здоров'я*. 2016. № 12. С. 19–22.

113. Взаємодія дитини й медіа. Як убезпечитися. Психологічні основи етичного кодексу для журналістів, які залучають дітей до створення медіапродукту. *Соціальний педагог*. 2016. груд. (№ 12). С. 26–34.
114. Желізняк Л. Д. Морський бій "Безпека в Інтернеті". Урок-гра. *Інформатика в школі*. 2016. № 1. С. 31–33.
115. Зернецька О. Глобальні мережі та кібербезпека особистості. *Віче*. 2016. № 1/2. С. 22–25.
116. Зінченко О. В. Розвиток поняттєвого мислення підлітків у процесі інтернет-спілкування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 "Педагогічна та вікова психологія" / НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2016. 23 с.
117. Зубарева Ю. С. Шкода комп'ютера та мобільного телефону на організм людини (виступ агітбригади). *Виховна робота в школі*. 2016. № 11. С. 49–50.
118. Ільченко Н. В. Безпека при спілкуванні через інтернет. *Безпека життєдіяльності*. 2016. № 11. С. 28.
119. Камінська О. В. Психологічні основи інтернет-залежності молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра психол. наук : спец. 19.00.07 "Педагогічна та вікова психологія" / Держ. заклад "Південноукр. нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського". Одеса, 2016. 36 с.
120. Капій Н. Безпека в сучасному суспільстві. *Здоров'я та фізична культура*. 2016. верес. (№ 9). С. 23–31.
Ознайомлення учнів із небезпекою під час терористичних актів, соціальними небезпеками у місцях проживання, соціальними патологіями, конфліктами, інформаційною безпекою.
121. Кесьян Т. Комп'ютерна залежність у дошкільників: чи можлива? *Практичний психолог: дитячий садок*. 2016. № 3. С. 44–47.
122. Коробова О. Інтернет: добро чи зло?. *Психолог*. 2016. берез. (№ 5/6). С. 52–55.
123. Крижановська Л. В. Комп'ютер та здоров'я дитини. *Інформатика в школі*. 2016. № 2. С. 34–41.
Включає вправи для очей.
124. Липій Я. О., Манжелій Н. М. Вплив Інтернет-мережі на формування особистості молодшого школяра. *Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти* : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Каф. почат. і дошкільної освіти. Полтава, 2016. Вип. 3. С. 162–172. URL:

<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/10535>.

Статтю присвячено впливу Інтернету на формування особистості молодшого школяра. Висвітлюється його позитивний та негативний вплив. Схарактеризовані компоненти діяльності дітей у Інтернет-мережі та стадії формування Інтернет-залежності. Зазначені загальні рекомендації батькам та вчителям по профілактиці віртуальної залежності школярів.

125. Нагорна Н. Das Internet - ein Freund oder ein Feind? *DEUTSCH: "Шкільний світ"*. 2016. черв. (№ 6). С. 9–11.
План-конспект уроку з німецької мови для 10 класу на тему "Інтернет – друг чи ворог?"
126. Ознаки Інтернет-залежної людини. *Школа*. 2016. № 4. С. 48–49.
Тест на інтернет-залежність у дітей.
127. Палкин В. А. Книга и Интернет в жизни школьника. *Імідж сучасного педагога*. 2016. № 6. С. 3–7.
128. Петрович С. Д., Тичук Р. Б. Використання технології розвитку критичного мислення в процесі проведення освітнього хакатону. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2016. № 5. С. 16–20.
Про проблему безпеки в інтернеті.
129. Полтавець С. "Козацький дискурс" як складова інформаційної війни. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Асоц. б-к України*. Київ, 2016. Вип. 43. С. 165–179.
130. Психологія соцмереж. *Школа*. 2016. № 4. С. 32–37.
131. Розумний А. Гаджет–друг і гаджет–ворог. *Дитячий садок*. 2016. квіт. (№ 7). С. 4–7.
Вплив комп'ютерних технологій на розвиток дошкільників.
132. Рябуха А. Дитина і планшет: чи дружба це? *Дитячий садок*. 2016. квіт. (№ 7). С. 19–20.
Поради батькам щодо безпечного використання планшетів для дитини.
133. Черних О. Мова ненависті, мова ворожнечі. *Соціальний педагог*. 2016. квіт. (№ 4). С. 41–49.
Про спілкування, коментарі в Інтернеті.
134. Черних О. Урок Інтернет-безпеки. *Соціальний педагог*. 2016. квіт. (№ 4). С. 24–26.

135. Аксьонова Н. Дослідження впливу мас-медіа в умовах інформаційної війни. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; відп. ред. Т. Гранчак. Київ, 2017. Вип. 48 : Бібліотечні стандарти і розвиток інформаційної діяльності. С. 480–493. URL: http://np.nbuv.gov.ua/doc/nprnbuimviv_2017_48_37.
136. Альоша О. Формування моральності дітей та молоді шляхом захисту від шкідливої інформації. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. праць / гол. ред. М. І. Степаненко ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Київ ; Полтава, 2017. Вип. 15. С. 83–96. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/8125>.
137. Альоша О. О. Формування моральності дітей і молоді шляхом захисту їх від шкідливої інформації. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 1. С. 24–28.
Розглядаються Інтернет-середовище і ЗМІ як потужні чинники формування соціально-культурних норм і цінностей.
138. Береговенко Є., Староконь Є. Психологічні аспекти кіберсоціалізації молоді в інтернет-середовищі. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2017. № 11. С. 2–5.
139. Вилегжаніна Т. Кібербезпека в бібліотеках України. *Бібліотечна планета*. 2017. № 3. С. 5–6.
140. Відмиш В. Дитячі капризи і примхи та шляхи їх подолання. Дискусія з батьками з використанням онлайн-технологій спілкування. *Бібліотечка вихователя дитячого садка*. 2017. груд. (№ 12). С. 85–87.
141. Вовнюк Л. Інтернет і розвиток сучасної дитини. *Безпека життєдіяльності*. 2017. № 10. С. 11.
142. Водовіз О. "Вбивці" часу чи віртуальні помічники: учні тестують соціальні мережі. *Сучасна школа України*. 2017. черв. (№ 6). С. 17–28.
143. Габенко Л. Обережно: кібербулінг. Година психолога. *Психолог*. 2017. груд.(№ 23/24). С. 40 – 43.
144. Грицай І. Віртуальність чи реальність? Безпечний інтернет. Педагогічний практикум для батьків. *Класному керівнику. Усе для роботи*. 2017. № 12. С. 10–16.
145. Гуртовенко К. Вплив віртуальної реальності на розвиток дитини : бесіда з батьками. *Психолог*. 2017. трав. (№ 9/10). С. 49–52.

146. Демченко Л. Безпека – понад усе! Розробки уроків для 9-го класу з теми "Основи інформаційної безпеки". *Інформатика*. 2017. листоп. (№ 11). С. 7–24.
147. Діхтієвська А. Соціально-педагогічна профілактика кібербулінгу серед молоді та підлітків. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 13-14 квіт. 2017 р.) / за заг. ред. Н. Г. Пахомової ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Полтав. обл. благодійний фонд "Громадське здоров'я" та ін. Полтава, 2017. С. 90–93.
148. Кібербулінг – цифровий аналог цькування підлітків. *Школа*. 2017. № 2. С. 48–53.
- Кібербулінг – одна з форм переслідування, цькування, залякування, насильства підлітків і молодших дітей за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, а саме Інтернету й мобільних телефонів. Кібербулінг – інноваційний спосіб насильства над дитиною.*
149. Кінаш І. Цікаво! Корисно! А чи безпечно? Заняття з елементами тренінгу для дітей-користувачів мережі Інтернет (7-10 років). *Соціальний педагог*. 2017. лип. (№ 7). С. 32–33.
150. Користь та загрози Інтернету: що варто знати підліткам. *Школа*. 2017. № 5. С. 22–30.
151. Кус С. Безпека дитини в інтернеті. Круглий стіл. *Соціальний педагог*. 2017. лип. (№ 7). С. 28–31.
152. Мединська К. Сучасні технології: корисно чи шкідливо? *Початкова освіта*. 2017. черв. (№ 11). С. 41–44.
- Виховний захід для 3-4-их класів.*
153. Методи боротьби з кібербулінгом. Поради батькам. *Школа*. 2017. № 2. С. 54–55.
154. Назаренко С. Комп'ютер та здоров'я людини. Вплив комп'ютерних ігор на зір. *Біологія (Шк. світ)*. 2017. серп. (№ 15). С. 6–9.
155. Пазюк А., Черних О. Освіта у сфері прав дитини: нормативний зміст. *Школа*. 2017. № 5. С. 8–17.
- Як захистити дітей від омани та шахрайства в Інтернеті, як змінилися права дітей із появою у їхньому житті онлайн-простору та які права дитини у світі цифрових технологій передбачаються у Стратегії Ради Європи з прав дитини на 2016-2021 роки.*

156. Плиськівська В. Кібербулінг в учнівському середовищі. Заняття з елементами тренінгу. *Психолог*. 2017. верес. (№ 17/18). С. 70–73.
157. Тишковець М. Д. Інтернет як ефективний засіб комунікації. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 7. С. 39–44.
- У статті проаналізовано функції, переваги і недоліки Інтернету як засобу комунікації, показано, що Інтернет – це складна соціально значуща система, що забезпечує створення, розповсюдження відомостей та обмін ними.*
158. Ткаченко В. Стандарти вищої освіти у сфері кібербезпеки – важливий інструмент модернізації освітнього процесу та запорука національної безпеки України. *Вища школа*. 2017. № 7. С. 31–39.
159. Ткаченко Л. І. Філософсько-освітні нотатки щодо соціалізації сучасних учнів в Інтернет-просторі. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2017. № 9. С. 6–10.
160. Усик С., Богданович Л. Як зберегти здоров'я у разі роботи за комп'ютером. *Безпека життєдіяльності*. 2017. № 1. С. 5.
161. Черних О., Пазюк А. Дитина онлайн: реальні загрози віртуального світу. *Школа*. 2017. № 5. С. 2–7.

2018

162. Андросович К. А., Ткаченко Л. І. Профілактика деструктивної соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі : метод. реком. / Ін-т обдарованої дитини НАПН України. Київ, 2018. 40 с.
163. Андросук Г. Свобода Інтернету: стан в Україні. *Інтелектуальна власність в Україні*. 2018. № 11. С. 61–63.
164. Андрусич Н. Гаджети в житті дитини: за і проти. *Дошкільне виховання*. 2018. № 5. С. 2–8.
165. Вовнянко Т. Про загрози Інтернет-спілкування. Інтерактивне заняття для підлітків. *Соціальний педагог*. 2018. трав. (№ 5). С. 41–49.
166. Гармаш І. В. Профілактика комп'ютерної залежності в дітей: казка на допомогу вчителю. *Основи здоров'я*. 2018. № 8. С. 4–6.
167. Гончарук Л. Інтернет: у чому його загадковість? Круглий стіл для учнів 6-8-х класів. *Психолог*. 2018. трав. (№ 9/10). С. 16–21.
168. Горова С. В. Новітні інформаційні технології в суспільних та культурних процесах сучасної України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 1. С. 116–120.

169. Добрава Н. Залежність від віртуальної реальності. Як школа може допомогти учням та батькам? *Школа*. 2018. № 10. С. 30–55.
170. Добрава Н. Залежність від віртуальної реальності. Як школа може допомогти учням? *Сучасна школа України*. 2018. № 11. С. 29–52.
171. Журибеда О. "Про Інтернет". Навчальний проект для дітей та вчителів. *Інформатика*. 2018. № 10. С. 40–44.
- Безпека в Інтернеті, питання безпечного користування ресурсами мережі та медіаграмотність користувача.*
172. Залежність від інтернету та як її подолати. *Шкільний світ*. 2018. № 23. С. 22–24.
173. Захаренко К. Категорія інформаційної безпеки у вітчизняному філософсько-політологічному дискурсі. *Вища освіта України*. 2018. № 1. С. 48–54.
174. Захаренко К. Проблеми формування ефективної державної інформаційної політики і освіти. *Вища освіта України*. 2018. № 4. С. 44–49.
175. Захаренко К. Розвиток системи інформаційної безпеки: досвід зарубіжних країн. *Вища освіта України*. 2018. № 3. С. 71–77.
176. Інтернет-безпека дітей. Школа й віртуальний світ. *Шкільний світ*. 2018. № 23. С. 13–17.
177. Лобанова О. Тренінг "Безпека в Інтернеті". Позакласна робота. *Інформатика в школі*. 2018. № 2. С. 42–47.
178. Максименко Д. С. Здоров'я дитини в сучасному інформаційному середовищі. Практична психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 224 с.
179. Найдьонова Л. Кібербулінг: способи розпізнання й захист дитини. *Школа*. 2018. № 6. С. 54–73.
180. Небезпечні ігри: смерть як захоплення. *Школа*. 2018. № 11. С. 36–41.
181. Поговоримо про безпеку. Як налаштувати батьківський контроль у Windows 10. *Інформатика*. 2018. № 12. С. 61–63.
182. Пугачов Д. Стежками дитячої віртуальності. Огляд сучасної віртуальної та ігрової продукції для дітей. *Соціальний педагог*. 2018. трав. (№ 5). С. 4–12.
183. Синюшко Н. Інтернет і гаджет – залежності в дітей. Всеобуч для батьків. *Соціальний педагог*. 2018. берез. (№ 3). С. 30–34.
184. Сомченко І. М. Подорож країною Інтернет. Урок-гра. 5 клас. *Інформатика в школі*. 2018. № 10. С. 38–41.

185. Соя А. Інтернет та соціальні мережі – розвага чи залежність? *Класному керівнику. Усе для роботи.* 2018. № 8. С. 20–25.
186. Соя А. В. Інтернет та соціальне мережі – розвага чи залежність? *Основи здоров'я.* 2018. № 4. С. 17–21.
187. Усик С., Богданович Л. Як навчити безпеці у віртуальному світі. *Безпека життєдіяльності.* 2018. № 10. С. 23–24.
188. Хоменко З. І. Агресивна поведінка дітей як передумова підліткового кібербулінгу в мережевому спілкуванні. *Психологія і особистість.* 2018. № 2 (14). С. 181–196. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/10917>.
189. Черних О. Кращий інтернет починається з тобою. *Соціальний педагог.* 2018. січ. (№ 1). С. 19–23.
190. Шишко І. М. Інформаційний квест, присвячений Міжнародному дню безпечного інтернету. *Педагогічна майстерня.* 2016. № 10. С. 14–17.
191. Яворська Т. Зупинити шкільний терор. Булінг – проблема № 1. *Інформатика.* 2018. лют. (№ 2). С. 11–17.
192. Як визначити комп'ютерну залежність? Тест на інтернет-залежність. *Шкільний світ.* 2018. № 23. С. 25–26.
193. Як побороти кібербулінг? Поради щодо профілактики та подолання кібербулінгу. *Шкільний світ.* 2018. № 23. С. 18–21.

2019

194. Антибулінг : практичні заняття / упоряд.: В. С. Легка, О. О. Овчар, Г. М. Семенів. Київ : Шк. світ, 2019. 152 с. (Бібліотека "Шкільного світу").
195. Білоус Р. М., Кривохат І. О. Вплив тривожності на рівень інтернет-залежності молоді. *Психологічні координати розвитку особистості: реалії та перспективи* : зб. наук. матеріалів IV міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 22 трав. 2019 р.) / Ін-т психології імені Г. С. Костюка, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОППО імені М. В. Остроградського [та ін.]. Полтава, 2019. С. 19–22.
196. Брандес О. Дитина за комп'ютером. Практичне заняття для педагогів. *Психолог.* 2019. № 11. С. 46–65.
197. Булінг. Управлінський аспект / упоряд. Н. Харченко. Київ : Шк. світ, 2019. 120 с. (Бібліотека "Шкільного світу").
198. Васько Н. Інтернет-залежність як вияв соціальної ізоляції. *Психолог.* 2019. № 11. С. 40–45.
199. Ващук В. В., Писаревська С. В., Яремко З. М. Інтернет-мережа: нові можливості чи загроза? *Безпека життєдіяльності.* 2019. № 2. С. 33–34.

200. Волошенюк Р. Кібербулінг – небезпечна віртуальна агресія. Заняття з елементами тренінгу для учнів 9-го класу. *Шкільний світ*. 2019. № 2. С. 28–33.
201. Дущенко О. С. Комп'ютерна залежність та інтернет-залежність: шляхи боротьби. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2019. № 2. С. 3–8.
202. Євлахова С. Ю. Інтернет-залежність підлітків. *Збірник наукових праць викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів фізико-математичного факультету* / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; гол. ред. Ю. Д. Москаленко. Полтава, 2019. С. 257–258.
203. Ільченко Ю. В. Інтернет – це помічник у сучасному світі чи шкода здоров'ю? Година спілкування. *Класному керівнику. Усе для роботи*. 2019. № 7. С. 20–24.
204. Клименко В. Шерентинг. Що це і чому не варто цього робити. *Шкільний світ*. 2019. № 21. С. 14–16.
- Шерентинг – новий термін, утворений від англійських слів parenting (виховувати) і to share (ділитися, розміщувати в інтернеті). Це поняття описує явище, коли батьки викладають у соцмережі фотографії своїх дітей і публічно розповідають про ситуації з їхнього життя.*
205. Крикуненко И. Сети зла. *Новое время страны*. 2019. № 39. С. 58–61.
- Каждый третий украинский школьник страдает из-за травли в интернете. Жестокость и цинизм подростков по отношению друг к другу из реальной жизни переместились в виртуальную и там усилились в разы.*
206. Левківська Г. Що протиставити булінгу?. *Освіта*. 2019. 20-27 листоп. (№ 44/46). С. 5.
207. Майко К. І. Навчальна гра з медіабезпеки "Веселий експрес". *Безпека життєдіяльності*. 2019. № 2. С. 20–22.
208. Макаревич О. П. Дитина і мобільний телефон. *Безпека життєдіяльності*. 2019. № 2. С. 32.
209. Могильна Н. М. Безпечне користування Інтернетом. Критичне оцінювання інформації, отриманої з Інтернету. *Інформатика в школі*. 2019. № 3. С. 4–6.
210. Олексин О. Соціальні мережі. Безпечна поведінка підлітків в Інтернеті. *Соціальний педагог*. 2019. № 5. С. 16–18.
211. Павлюк Н. Кібербулінг як форма агресії. *Психолог*. 2019. № 11. С. 22–33.
212. Павлюк Н. Кібербулінг. Як форма агресії. *Початкова освіта*. 2019. № 24. С. 32–41.

213. Панченко О. А. Турбулентність мислення в структурі інформаційно-психологічної безпеки особистості. *Психологія і особистість*. 2019. № 1. С. 41–59. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/12660>.
214. Парфенюк І. Інструментарій інформаційних війн: традиційні та новітні засоби. *Вісник Книжкової палати*. 2019. № 1. С. 7–10.
215. Сащенко Л. В. Пригоди реальні, а не віртуальні. П'єса-казка з профілактики комп'ютерної залежності. *Класному керівнику. Усе для роботи*. 2019. № 7. С. 25–27.
216. Сащенко Л. В. Пригоди реальні, а не віртуальні. Профілактика комп'ютерної залежності. П'єса-казка. *Основи здоров'я*. 2019. № 6. С. 28–30.
217. Стеценко І. Слова замість гармат. Інформаційна війна – історія, сучасність, правила поведінки. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2019. № 1. С. 3–8.
218. Татаріна Т. І., Кожушко А. П. Медіареальність як простір для ведення інформаційної війни. *Філософські обрії*. 2019. № 42. С. 237–241. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16470>.
- Прискорений розвиток і включення новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у життя кожної людини як наслідок науково-технічного прогресу веде сучасний світ до безпрецедентної за своїми масштабами інформаційної революції. Це проявляється значною мірою у швидкості поширення будь-яких даних у масовому суспільстві – новин, повідомлень, оголошень, тощо. Глобалізація, комп'ютеризація, інформатизація, діджиталізація – сучасні інструменти та водночас «жива зброя» ХХІ століття. В умовах незавершеної російсько-української війни, використання медіапропаганди серед населення постає яскравим прикладом завоювання територій в «головах людей», а їх «сліпа віра» у «допомогу братнього народу» – наслідком штучного викривлення реальності за допомогою медіа. У зв'язку з цим стають актуальними питання пошуку правдивої інформації та шляхів боротьби з фейковими новинами за допомогою критичного мислення, дослідження феномену інформаційної війни і шляхів боротьби з маніпулюванням свідомістю через подачу фейкових даних.*
219. Тейтяк В. Правила безпечного користування інтернетом. урок інформатики для 5 класу. *Інформатика в школі*. 2019. № 1. С. 11–14.
220. Тищенко А. Кібербулінг – загроза ХХІ століття. *Безпека життєдіяльності*. 2019. № 2. С. 25.

221. Трибущук Л. В. Науково-технічний прогрес. Безпечне використання Інтернету (10 клас). *Англійська мова та література*. 2019. № 34/36. С. 15–20.
222. Хоменко З. І. Секстинг: кібербезпека для підлітків у соціальних мережах. *Психологічні координати розвитку особистості: реалії та перспективи* : зб. наук. матеріалів IV міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 22 трав. 2019 р.) / Ін-т психології імені Г. С. Костюка, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОІППО імені М. В. Остроградського [та ін.]. Полтава, 2019. С. 174–178.
223. Швидка Г. "Обізнаний – означає озброєний!" Що варто знати про загрози школярів у соцмережах. *Школа*. 2019. № 11. С. 88–95.

2020

224. Ахунова Л. Security & Safety. Сексуальна безпека дітей в інтернеті. *Соціальний педагог*. 2020. № 2. С. 8–21.
225. Беззуб І. Медіаосвіта батьків як складова медіаосвітнього простору. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* / гол. ред. Н. Кунанець ; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2020. Вип. 60. С. 242–258. URL: <https://doi.org/10.15407/np.60.242>.
- У статті досліджуються проблеми медіаосвіти батьків як складової частини формованої в Україні цілісної медіаосвітньої системи. Систематизовано наявні технічні засоби для батьківського контролю за використанням дітьми відкритих інформаційних ресурсів.*
226. Бугайчук А. Кіберсоціалізація в школі. Як заклад освіти може допомогти учням. *Управління освітою*. 2020. № 2. С. 44–56.
227. Бугайчук А. Кіберсоціалізація. Життя в новій віртуальній реальності. *Управління освітою*. 2020. № 2. С. 24–43.
228. Веклич М. Дослідження впливу соціальних мереж на особистість підлітків. *Управління навчально-виховним процесом нової української школи в контексті реформи впровадження інклюзивної освіти в Україні* : матеріали Всеукр. форуму молодих науковців (учнів, студентів, магістрантів, аспірантів), (16-17 квіт., 2020 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2020. С. 63–68. URL: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Управління_нав.-вих.pdf.
229. Габріелян А. Е. Безпека дітей в Інтернеті. Семінар для учителів. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2020. № 4. С. 22–25.

230. Габрієлян А. Е. Безпека дітей в Інтернеті. Семінар для учителів. *Класному керівнику. Усе для роботи.* 2020. № 5. С. 6–9.
231. Голованова Т. М. Вплив інтернет залежності на самоактулізацію осіб юнацького віку : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / наук. керівник О. І. Власова ; Ін-т пед. освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна. Київ, 2020. 20 с.
232. Громко Г., Мельник О., Сокол І., Черних О. Методичні рекомендації щодо організації роботи сайту закладу освіти (в аспекті поваги прав людини в онлайн-просторі). *Рідна школа.* 2020. № 2/4. С. 36–41.
233. Даник Ю. Г., Вдовенко С. Г. Кібербезпека до кібероборони. *Оборонний вісник.* 2020. № 10. С. 10–15; № 11; №12. С. 12-17.
234. Жорняк Б., Ткачук С. Виставу перегляньмо, щоб дізнатися, як гаджетами слід користуватися. Сценарій вистави для учнів 1–2-го класів. *Учитель початкової школи.* 2020. № 5/6. URL: <https://upsh.com.ua/2020-6>.
235. Затворницька А. Виживання в соцмережах. Як запобігти дитячим самогубствам. *Управління освітою.* 2020. № 2. С. 20–23.
236. Затворницька А. Те, про що не говорять. Проблема дитячої порнографії. *Управління освітою.* 2020. № 2. С. 16–19.
237. Іванюк К. Знати і розуміти. Термінологічний словник із кібербезпеки. *Фізика.* 2020. № 7/8. С. 78–79.
238. Іванюк К. Обережність та обачність. Соціалізація і кіберсоціалізація підлітків як соціально-педагогічне явище. *Соціальний педагог.* 2020. № 6. С. 10–19.
239. Іванюк К., Беляєва К. Мій безпечний простір. Інтерактивне заняття. *Соціальний педагог.* 2020. № 6. С. 30–35.
Безпека в Інтернеті.
240. Іванюк К., Беляєва К. Ні секстингу! Інтерактивне заняття. *Соціальний педагог.* 2020. № 6. С. 20–25.
241. Іванюк К., Беляєва К. Спілкування без меж. Заняття з елементами тренінгу. *Соціальний педагог.* 2020. № 6. С. 36–41.
242. Каланчин О. Безпечний інтернет для дитини. Розробка Національної стратегії із захисту дітей в інтернеті. *Управління освітою.* 2020. № 2. С. 14–15.
243. "Кіберпес" проти кібербулінгу. *Захист Вітчизни (тематична вкладка до журналу "Оборонний вісник").* 2020. № 6. С. 8.
244. Козлова А. Високий соціальний статус сім'ї не рятує дитину від небезпеки. *Управління освітою.* 2020. № 2. С. 8–13.

Про небезпеки, які чатують на дітей в інтернеті та можливості їх уникнення.

245. Лемешко О., Єременко О., Євдокименко М., Кузьмініх Є. Особливості створення віртуальної лабораторії кібербезпеки для дистанційного навчання. *Новий колегіум*. 2020. № 3. С. 41–45.
246. Лещенко І. В. Порухення сну внаслідок впливу інформаційних технологій на організм учнів старшого шкільного віку. *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 22-23 жовт. 2020 р.) / за заг. ред. С. В. Пилипенка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Київ. нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольца. Полтава, 2020. С. 146–148. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15889>.
247. Лобанова О. В. Безпека в Інтернеті. Тренінг. *Класному керівнику. Усе для роботи*. 2020. № 3. С. 10–12.
248. Мельниченко Д. Небезпечний інтернет. Виховна година для учнів старшої школи. *Інформатика*. 2020. № 5/6. С. 42–45.
Секстинг як сучасна загроза для дитини в мережі. 10-11-ті класи.
249. Нападій Т. Безпека в цифровому середовищі. Матеріали для проведення семінару-тренінгу з педагогами закладів освіти. *Методист. Шкільний світ*. 2020. № 9/10. С. 58–63.
250. Огу Е. В. Безпечне користування Інтернетом. 5 клас. *Інформатика в школі*. 2020. № 6. С. 2–4.
251. Онлайн-ризик: запобігти і допомогти. *Сучасна освіта України*. 2020. 14 верес. (№ 36). С. 8–9.
252. Павлюк Н. Кібербулінг як форма агресії. *Інформатика*. 2020. № 5/6. С. 16–31.
253. Павлюк Н. Кібербулінг. Ознайомлення з сутністю та профілактичними заходами. *Директор школи : газ.* 2020. № 9/10. С. 60–69.
254. Пугачов Д. Л. Психологічні особливості формування образу "Я" комп'ютерно-залежними молодшими підлітками : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 / наук. керівник Л. О. Кондратенко ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2020. 21 с.
255. Пухальська Н. Жага інтернету. Аддиктивні порушення в підлітків та соціально-психологічне коригування. *Дефектолог*. 2020. № 6. С. 8–15.
256. Рогожина О. О. Медіаграмотність та безпечний інтернет. Розробки уроків. *Педагогічна майстерня*. 2020. № 7. С. 2–9.
Розробки уроків з курсу основ здоров'я за темою "Безпека в інтернеті".

257. Рогожина О. О. Онлайн-безпека в умовах дистанційного та змішаного навчання. *Педагогічна майстерня*. 2020. № 12. С. 4–10.
258. Сомченко І. М. Брейн-ринг "Безпека в Інтернеті". 4 клас. *Інформатика в школі*. 2020. № 1. С. 27–31.
259. Сомченко І. М. Брейн-ринг "Безпека в Інтернеті". 5-й клас. *Класному керівнику. Усе для роботи*. 2020. № 1. С. 17–21.
260. Томко В. Серфимо мережею. Урок засвоєння нових знань. *Інформатика*. 2020. № 5/6. С. 32–40.
Безпека в інтернеті. 9-й клас.
261. Франчук В. М., Франчук Н. П. Використання Family Link батьками та дітьми. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2020. № 1. С. 34–39.
В статті розглядається шляхи забезпечення інформаційної безпеки дітей, щодо організації безпечного особистого інформаційного простору як у школі, так і в сім'ї. Описано програмний засіб для батьківського контролю Family Link, його основні принципи налаштування та управління цим програмним засобом для батьків та дітей.
262. Шапаренко І. Є. Профілактика порушень стану здоров'я при роботі школярів за комп'ютером в умовах дистанційного навчання. *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 22-23 жовт. 2020 р.) / за заг. ред. С. В. Пилипенка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Київ. нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольца. Полтава, 2020. С. 69–73. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15852>.
263. Шеляг А. Мережева кібербезпека в бібліотеці. *Бібліотечна планета*. 2020. № 2. С. 26–30.
264. Шпачинський І. Безпека освітнього середовища в інновації вищої освіти. *Вища освіта України*. 2020. № 2. С. 46–51.

2021

265. Асєєва Ю. О. Психологічні засади кіберрадикацій в підлітковому та юнацькому віці : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / наук. консультант О. Я. Чебикін ; Держ. заклад "Південноукр. нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського". Одеса, 2021. 44 с.

266. Безпека в Інтернеті. Підсумковий урок із теми. *Початкова освіта. Уроки*. 2021. № 4. С. 71–74.
Розробка уроку з інформатики для 3 класу.
267. Безпека дітей у цифровому просторі. Рекомендації МОН для педагогічних працівників і батьків. *Інформатика*. 2021. № 5/6. С. 8–9.
268. Беляєва О. Комп'ютер і дитина. Які небезпеки чекають на неї в інтернеті? *Соціальний педагог*. 2021. № 7/8. С. 18–27.
269. Блинова О. Соціально-психологічні особливості взаємовідносин студентської молоді у соціальних інтернет-мережах. *Психологічні ресурси в умовах життєвої та суспільної кризи: соціальний та особистісний виміри* : колект. моногр. Херсон, 2021. С. 28–46.
270. Бондаренко В. Мобілка-могилка! Будьте пильні! *Українське слово*. 2021. 10 листоп.-23 листоп. (№ 43/44). С. 19–20.
Залежність від мобільного телефону та інтернету.
271. Бугайчук А. Кіберсоціалізація. Життя в новій віртуальній реальності. *Українська мова та література*. 2021. № 7/8. С. 108–117.
272. Бугайчук А. Кіберсоціалізація. Життя в новій віртуальній реальності. *Інформатика*. 2021. № 9/10. С. 80–89.
273. Волошина О. Cyber crimes. *ENGLISH: Додаток до газ. "Шк.світ"*. 2021. № 7/8. С. 73–78.
Розробка уроку з англ. мови для учнів 11 класу про кіберзлочини.
274. Гордієнко Ю. Shopping online. Shop till you drop!. *ENGLISH: Додаток до газ. "Шк.світ"*. 2021. № 11/12. С. 28–35.
Розробка уроку з англ. мови на тему "Покупки онлайн. Купуйте, поки не вилетите!"
275. Демченко Л., Журибеда О., Новосьолова С. Основи інформаційної безпеки. Цикл уроків, 9-й клас. *Інформатика*. 2021. № 3/4. С. 24–63.
276. Долга У. Проєкт цифровий детокс – спосіб позбутися багатьох залежностей ХХІ століття. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2021. № 3. С. 19–32.
277. Дубовик С. Мітап "Паски безпеки в мережі": неформальна зустріч на серйозну тему. *Заступник директора школи*. 2021. № 5. С. 41–51.
278. Знахорчук К. Протидія мові ненависті. Користуємося інтернетом з обережністю. *Психолог*. 2021. № 5/6. С. 78–93.
279. Знахорчук К. Що ховає мережа? *Психолог*. 2021. № 5/6. С. 94–103.
Тренінгове заняття про безпеку в інтернеті, проблему комп'ютерної залежності підлітків, наслідки небезпечних онлайн-ігор.

280. Іванюк К. В., Беляєва К. Ю. Обережність та обачливість – помічники мого життя. Програма з розвитку навичок протидії секстингу. *Позакласний час*. 2021. № 6. С. 3–12.
281. Інформаційна грамотність. *Школа*. 2021. № 8. С. 1–78.
282. Інформування батьків. Рекомендації МОН для проведення профілактичних заходів. *Завуч*. 2021. № 5/6. С. 36–41.
- У зв'язку зі збільшенням кількості випадків небезпечної поведінки дітей, зокрема обумовлених впливом соціальних мереж в інтернеті, Міністерство освіти і науки України надсилає рекомендації для проведення додаткових профілактичних заходів закладами освіти серед дітей та інформування батьків щодо безпечної поведінки в цифровому середовищі.*
283. Кірічук Т. Кібербулінг: що треба знати. *Безпека життєдіяльності*. 2021. № 4. С. 12–13.
284. Коваль Л. Дитина в інтернеті: знайти себе чи загубити?. *Урядовий кур'єр*. 2021. 7 квіт. (№ 66). С. 3.
- Про безпеки, які можуть чатувати на підлітків у соцмережах.*
285. Коваль Л. Інтернет стане другом, якщо бути обачним. Кібергігієна має увійти в наше повсякденне життя, як і гігієна фізична. *Урядовий кур'єр*. 2021. 22 жовт. (№ 203). С. 1, 3.
286. Крива Н. Л. Особливості прояву довіри дитини старшого дошкільного віку до соціального оточення : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / наук. керівник О. Ю. Хартман ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2021. 24 с.
287. Легар Ю. Зупинимо булінг разом. Небезпека в смартфоні. *Здоров'я та фізична культура*. 2021. № 9/10. С. 70–81.
288. Легар Ю. Зупинимо булінг разом. Небезпека в смартфоні. *Соціальний педагог*. 2021. № 5/6. С. 12–25.
289. Ляхман Н. В., Новописьменний С. А. Вплив інформаційного навантаження (робота за комп'ютером) на психо-функціональні показники та стан здоров'я школярів. *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 21-22 жовт. 2021 р.) / за заг. ред. С. В. Пилипенка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Київ. нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольца [та ін.]. Полтава, 2021. С. 128–132. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18187>.

Сучасні комп'ютерні та інформаційні технології, а особливо мережеві, суттєво впливають на життєдіяльність дитини та розвиток її

мозку. Учені висувають припущення, що збільшення обсягу інформації та прискорення її обробки людиною може згубно вплинути на стан здоров'я дитини. З кожним днем розвиток інформаційного середовища та відповідно навантаження на дитячий організм катастрофічно зростає. Школярі – найбільш уразливі щодо надмірного користування комп'ютером. Це пов'язано у з такими факторами: простота використання, наявність часу, необмежений батьківський контроль, дефіцит уваги, шлях до втечі, побудова соціальних відносин.

290. Моляренко О. Світ віртуальний – загроза реальна. Інформаційно-роз'яснювальний відеолекторій. *Соціальний педагог*. 2021. № 5/6. С. 62–69; № 7/8. С. 28–37.
Інформаційно-роз'яснювальна бесіда для учнів 7-10-х класів з інтелектуальними порушеннями про безпеку в інтернеті.
291. Мусієнко О. Інтернет-залежність: реалії сьогодення. *Захист Вітчизни (тематична вкладка до журналу "Оборонний вісник")*. 2021. № 5. С. 5–7.
292. Нападій Т. 17 правил безпеки в цифровому середовищі. *Інформатика*. 2021. № 5/6. С. 92–97.
293. Пилипчук І. Кібербулінг – що це та як зупинити? Урок-бесіда. *Інформатика*. 2021. № 3/4. С. 54–79.
294. Порадник учительству для ефективної комунікації / упоряд. Н. Харченко. Київ: Вид. група "Шк. світ", 2021. 120 с.: іл. (Бібліотека "Шкільного світу").
295. Псатій А. Світ інформації. Як виявити маніпуляції в масмедіа. *Історія України*. 2021. № 3/4. С. 66–76.
296. 55 порад із кібербезпеки. Як убезпечити себе у віртуальному просторі. *Трудове навчання*. 2021. № 3/4. С. 14–21.
297. Рихтер В. Балачки про мережу. Про наслідки компенсації комунікативного дефіциту школярів в умовах сьогодення. *Психолог*. 2021. № 11/12. С. 22–23.
298. Сліпченко В. Учитель – батькам. 7 порад щодо забезпечення користування інтернетом. *Трудове навчання*. 2021. № 11/12. С. 32–33.
299. Тимофєєва Л. Як навчити батьків убезпечувати дітей в інфопросторі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. № 10. С. 54–61.
300. Тур О. М., Шабуніна В. В., Масляк В. І. Проблема трансформації особистості в сучасному інформаційному просторі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 80–89.

2022

301. Ільницька І. М. Обережно: сучасне медіасередовище. *Безпека життєдіяльності*. 2022. № 1. С. 19–21.
302. Кірічук Т. Увага! Телефонні шахраї. *Безпека життєдіяльності*. 2022. № 3/4. С. 45–48.
303. Литвиненко І. Дитинство у цифровому суспільстві: поради з техніки безпеки. *Дошкільне виховання*. 2022. № 2. С. 9–11.

Іменний покажчик

Аксьонова Н.	135	Водовіз О.	142
Акулич М.	1	Волик Л.В.	32
Альоша О.	136, 137	Волков Ю.М.	76
Андросович К.А.	110, 162	Волкова Л.	33
Андрощук Г.	163	Волошенюк Р.	200
Андрусич Н.	164	Волошина О.	273
Антосік С.О.	111	Габенко Л.	143
Архипова Є.О.	28	Габріелян А.Е.	229, 230
Асачова А.	66	Гавриленко Я.	9
Асєєва Ю.О.	265	Галоян Е.А.	34
Асланян Т.С.	2	Гармаш І.В.	166
Ахунова Л.	224	Голованова Т.М.	231
Бабенко А.	3	Гончарук Л.	167
Балабан Р.А.	67	Гордієнко Ю.	274
Безверхній О.	29	Горова С.	168
Беззуб І.	225	Гостудим М.	55
Беляєва О.	68	Грінченко М.С.	56
Бендас Н.	30	Грибенко І.	10
Береговенко Є.С.	69, 138	Гринько О.	77
Березняк В.С.	4	Грицай І.	144
Беляєва К.	239, 240, 241, 280	Громко Г.	232
Беляєва О.	268	Гуляєва Е.В.	11
Білоус Р.М.	195	Гурлева Т.	12, 74, 75, 78
Бірюкова М.	5	Гуртовенко К.	145
Блинова О.	269	Даник Ю.Г.	233
Блискун О.	6	Дворська О.М.	79
Богданова В.Я.	7, 8	Дементієвська Н.П.	80
Богданович Л.	160, 187	Демченко Л.	146, 275
Бондаренко В.	270	Денисенко О.	21
Бондаровська В.	31	Дзюба О.	81
Борисенкова Н.В.	70, 71, 72	Дзюбенко Д.	35
Брандес О.	196	Діхтієвська А.	147
Бугайчук А.	226, 227, 271, 272	Доброва Н.	169, 170
Бугайчук Н.В.	112	Долга У.	276
Васько Н.	198	Дубовик С.	277
Вдовенко С.Г.	233	Дудка Т.М.	76, 83
Веклич М.	228	Дущенко О.С.	201
Відмиш В.	140	Егорченко С.П.	57
Вилегжаніна Т.	139	Євдокименко М.	245
Виноградчий В.І.	73	Євлахова С.Ю.	202
Вовнюк Л.	141	Єременко О.	245
Вовнянко Т.	165	Желізняк Л.Д.	114
Вовчик-Блакитна Л.	74, 75	Жорняк Б.	234

Журибеда О.	171, 275	Кус С.	151
Затворницька А.	235, 236	Лазарь О.	91
Захаренко К.	173, 174, 175	Левківська Г.	206
Зернецька О.	115, 116	Легар Ю.	287, 288
Знахорчук К.	278, 279	Легенька Ю.	92
Зубарева Ю.С.	117	Легка В. С.	194
Іванюк К.	237-241, 280	Лемешко О.	245
Ільницька І.М.	301	Лещенко І.В.	246
Ільченко Н.В.	118	Липій Я.О.	124
Ільченко Ю.В.	203	Лисенко О.В.	39
Казакевич І.В.	84	Литвин О.	93
Каланчин О.	242	Литвиненко І.	303
Камінська О.В.	36, 119	Лобанова О.	177, 247
Капій Н.	120	Лучинкіна А.І.	61
Катренич Т.	40, 41	Ляхман Н.В.	289
Качан О.Ю.	14	Майко К.І.	207
Кесьян Т.	121	Макаревич О.П.	208
Кінаш І.	149	Максименко Д.С.	178
Кірічук Т.	283, 302	Маленко О.	62
Клименко В.	204	Малікова О.М.	107
Коваль Л.	284, 285	Манжелій Н.М.	124
Кожушко А.П.	218	Масляк В.І.	300
Козак Н.С.	25	Машкалова Ю.	93
Козлова А.	244	Мединська К.	152
Кондратенко Л.	15	Мельник О.	232
Коробова О.	87, 122	Мельниченко Д.	248
Короп О.	58	Мельничук О.	94
Корякіна Н.	37	Мехтиханов З.З.	34
Косик В.М.	16	Мілютіна К.Г.	61
Костенко А.	17	Мирошніченко Ю.	40, 41, 63
Костицький В.	38, 88	Могильна Н.М.	209
Котляревський Я.В.	18	Моляренко О.	290
Кохановська О.	89	Муравицька О.	42
Коцур З.В.	90	Мусієнко О.	291
Красновский В.Н.	19	Нагорна Н.	125
Крива Н.Л.	286	Назаренко С.	154
Кривохат І.О.	195	Найдьонова Л.	20, 179
Крижановська Л.В.	123	Нападій Т.	249, 292
Крикуненко И.	205	Ніколіца Ю.	10
Кузьмініх Є.	245	Новік М.	95
Куприянчук Л.А.	59		

Новописьменный С.А.	289	Сліпченко В.	298
Новосьолова С.	275	Сокол І.	232
Овчар О. О.	194	Соловьева Ю.А.	11
Огу Е.В.	250	Сомченко І.М.	184, 258, 259
Олексин О.	210	Соя А.	185, 186
Орлова Т.	43	Стародуб Ю.М.	45
Остапович О.	44	Староконь Є.	128
Павлюк Н.	211, 212, 252, 253	Степанов А.А.	19
Пазюк А.	155, 161	Стеценко І.	217
Палкин В.А.	127	Стовпець О.В.	22
Панченко О.А.	213	Стойко О.	23
Парфенюк І.	214	Татаріна Т.І.	218
Пензай Л.	97	Тейтяк В.	219
Петрович С.Д.	128	Терещенко І.	50
Пітка І.	46	Тимофєєва Л.	299
Пивовар Н.М.	45	Тичук Р.Б.	128
Пилипчук І.	293	Тишковець М.Д.	157
Писаревська С.В.	199	Тищенко А.	220
Плиськівська В.	156	Ткач Ю.М.	51
Полтавець С.	129	Ткаченко В.	158
Посохова В.	47	Ткаченко Л.І.	159, 162
Псатій А.	295	Ткачук С.	234
Пугачов Д.	182, 254	Томко В.	260
Рихтер В.	297	Тріщук А.В.	108
Рогожина О.О.	256, 257	Трибущук Л.В.	221
Розумний А.	131	Троценко О.	106
Руденко В.Д.	98	Тур О.М.	300
Руденко Ю.	99	Туріщева Л.В.	52
Рудик О.	100	Усик С.	160, 187
Рябуха А.	132	Усов Д.В.	14
Сащенко Л.В.	215, 216	Франчук В.М.	261
Свердлик І.	91	Франчук Н.П.	261
Свистунова Т.М.	101	Фялковська О.Т.	65, 104
Семенів Г. М.	194	Харченко Н.	197, 294
Семеренко Н.	102	Хачіров Т.С.	24
Сіваченко І.Г.	103	Хоменко З.І.	188, 222
Січко С.	21	Хорошева О.В.	107
Синюшко Н.	183	Циганенко Г.	53
Скубаковська Н.І.	65, 104	Цимбал П.В.	25
Слета Т.	33	Черних О.	133, 134, 155, 161, 189, 232

Чуяс О.В.	26, 27, 54
Шабуніна В.В.	300
Шапаренко І.Є.	262
Шахненко В.І.	108
Шварц Т.Г.	109
Швидка Г.	223
Шеляг А.	263
Шишка Р.Б.	25
Шишко І.М.	190
Шпачинський І.	264
Яворська Т.	191
Яншина Т.А.	61
Яремко З.М.	199